

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 061.1ЄС:327(560)(045)

Е. Р. Ахмедова

ПРАГНЕННЯ ТУРЕЧЧИНИ ДО ВСТУПУ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ПОЗИЦІЯ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄС

В статті досліджуються політико-правові позиції держав-членів Європейського Союзу та їх політичних партій щодо вступу Туреччини до ЄС.

Ключові слова: Турецька Республіка, Європейський Союз, держави-члени Європейського Союзу, політика розширення Європейського Союзу, вступ Туреччини до Європейського Союзу.

Постановка проблеми. Переговори про вступ Туреччини до Європейського Союзу (далі: ЄС) розпочалися у 2005 році. Щоб приєднатися до європейської спільноти, кожна країна повинна адаптувати законодавство своєї держави відповідно до європейської правової системи. З приходом у 1923 році до влади першого президента Туреччини Мустафи Кемалю Ататюрка головним напрямком зовнішньополітичного курсу держави було проголошено наближення до європейського способу життя та європейської інтеграції. Сьогоднішнє керівництво Туреччини в особі президента держави Абдулли Гюля залишається вірним обраному курсу. Вступ Турецької Республіки до європейської спільноти є одним з найбільш складних, заплутаних та спірних питань, що сіє розбрати як між урядами держав-членів ЄС, його громадян, так й між турецької громади. Разом з тим, всі визнають, що прийняття країни до ЄС матиме для неї далекосяжні наслідки. Слід зазначити, що позиції держав-членів Союзу відносно цього питання є протилежними і до консенсусу далеко.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця тема знайшла відображення в дослідженнях зарубіжних спеціалістів – політологів, соціологів, правників. Зокрема, варто відзначити статті Ніколаса Монсея, Катрін Беттгер та Єви-Марії Маггі, Йвона Нашховена, Емільяно Александрі та Себастьяно Салі, Едуарда Солера та Ірен Гарсія, Асанасіуса Котсіароса, Дженгіза Гюная, Адама Жиманські та ін. Так, Ніколас Монсей вказує на те, що Франція є однією з країн ЄС де суспільні дебати щодо Туреччини є найбільш інтенсивними та суперечливими. Автор наводить головні аргументи, що пояснюють позицію опозиційних сил країни, партій, їхніх лідерів та політичних еліт [1]. Катрін Беттгер та Єва-Марія Маггі досліджують та аналізують існування в Німеччині розбіжностей щодо вступу Туреччини до ЄС та наводять різні аргументи, які породжують в самій країні цілу низьку питань непростих питань соціального, етнічного та релігійного характеру [2, с. 32-45]. Йвон Нашховен, з одного боку, зосереджує увагу на існування обмеженої кількості дебатів в Бельгії щодо членства Туреччини в ЄС, головним чином, через проблеми усередині країни, з іншого, обґрунтовує зацікавленість Бельгії в майбутньому членстві Туреччини в ЄС [3, с. 46-57]. Праці Емільяно Алессандрі та Себастьяно Салі є досить цікавими для даного дослідження, так як фіксують позицію Італії, яка є однією з країн, що досить активно та сильно підтримує інтеграцію Туреччини до ЄС [4, с. 58-73]. Едуард Солер та Ірен Гарсія аргументують позицію Іспанії та ставлять перед собою задачу дослідити, чи збігається офіційна підтримка країни щодо вступу Туреччини до ЄС з позицією інших акторів політики Іспанії [5, с. 74-89]. Дженгіз Гюнай, досліджує причини занепокоєння опозиційних сил Австрії щодо майбутнього членства країни в Європейському Союзі [6,

с. 118-133].

Необхідно зауважити, що існує невелика кількість літератури, що розкриває позиції європейських країн щодо вступу Туреччини до ЄС та ще менше тієї, що надає більш-менш детальний аналіз позицій урядів, опозиції, неурядових організацій держав-членів ЄС.

Метою роботи є розгляд актуального питання розширення Європейського Союзу та ставлення його держав-членів щодо перспективи членства Туреччини в ЄС.

Для досягнення мети роботи передбачається вирішення наступних завдань:

- розкрити основні позиції деяких держав-членів ЄС щодо прагнення Туреччини вступити до Європейського Союзу;
- охарактеризувати та проаналізувати основні аргументи, якими оперують противники та прихильники турецької європейської інтеграції.

Викладення основного матеріалу. В 1959 році Туреччина вперше подала заявку на асоційоване членство в Європейському Економічному Співтоваристві та 12 вересня 1963 року підписала «Угоду про Асоціацію». В 1999 році на саміті в Гельсінкі (Фінляндія), тобто через декілька десятків років після укладення історичної угоди між політичними елітами Туреччини та ЄС, країна набула статусу офіційного кандидата на вступ до Європейського Союзу. Переговори щодо вступу розпочались 3 жовтня 2005 року та 12 червня 2006 року Європейський Союз перейшов до ведення конкретних переговорів щодо вступу країни до ЄС.

Починаючи з 2006 року, на Туреччину з боку ЄС почали поступати звинувачення в тому, що процес реформ в країні уповільнився, а іноді висловлювалася думка щодо їх призупинення. На думку ЄС, відсутність прогресу в реформах є важливою причиною відсутності прогресу в процесі переговорів. У зв'язку з цим, з боку європейських держав все частіше звучать пропозиції про надання Туреччині статусу привілейованого партнера в якості альтернативи повного членства країни в ЄС. Головним чином, поява заяв такого роду пов'язана зі зміною керівництва, насамперед, в Німеччині та Франції. Канцлер Німеччини Ангела Меркель, яка обіймає дану посаду з листопада 2005 року, як альтернативу повного членства Туреччини в ЄС рішуче підтримує статус привілейованого членства країни. Таку ж саму позицію займав колишній президент Франції Ніколя Саркозі, причому як протягом своєї виборчої кампанії, так й пізніше, протягом усього періоду його президентства.

Франція є однією з європейських країн в якій питання вступу Туреччини до ЄС викликає активні суспільні дебати, та останнім часом, досить суперечливі. Така позиція вважається непередбачуваною, враховуючи те, що протягом багатьох століть Туреччина та Франція мали тісні стосунки в історичній, політичній та економічній сферах.

В політичній сфері, починаючи з 2000 року, розгляд Францією питання щодо вступу Туреччини до ЄС спровокував серйозний розрив між політичними партіями та її лідерами. Так, колишній президент країни Жак Ширак протягом багатьох років підтримував Туреччину на шляху вступу до ЄС. Крім того, він відіграв важливу роль в підтримці заявки Туреччини на вступ до ЄС та в позитивному рішенні Європейською Радою (Гельсінкі, грудень 1999 р.) питання щодо набуття країною статусу кандидата-члена. Але, в жовтні 2004 року Президент Жак Ширак заявив, що передасть розгляд питання подальшого розширення ЄС на обов'язковий референдум, а в квітні 2004 року, президентська партія висловила думку стосовно «привілейованого членства» з Туреччиною, що має стати альтернативою повному членству.

Перемога Ніколя Саркозі на президентських виборах Франції в травні 2007 року, ознаменувала собою докорінні зміни в офіційній позиції країни щодо членства Туреччини в ЄС. Президент запропонував Туреччині альтернативне членство в ЄС в рамках Середземноморського Союзу. Навесні 2009 року, коли питання Туреччини з

новою силою обговорювалося на політичній арені, президент Н. Саркозі в Берліні, під час спільної заяви з канцлером Німеччини А. Меркель, підтвердив своє негативне ставлення щодо вступу Туреччини до ЄС. Подібна заява визвала низку негативних реакцій в ЄС, зокрема в тих країнах, уряди яких підтримують членство країни, таких як Польща, Португалія та Швеція.

Націоналістичні, праві та центристські партії Франції переважно виступають проти, тоді як ліві партії країни – займають протилежну позицію. Партія Зелених та Комуністична Партія Франції підтримують вступ Туреччини в межах умов, встановлених Копенгагенськими критеріями. Серед основних критеріїв «за» – географічні, культурні та релігійні аргументи, тоді як порушення в сфері прав людини, національних меншин та невирішення вірменського питання (щодо визнання турецького геноциду відносно останніх – Авт.) визивають серйозні занепокоєння. Колишній Президент Франції Валері Жіскар-Д'єстен, був одним з найперших політичних лідерів Франції, який висловив думку проти вступу Туреччини до ЄС, мотивуючи свою позицію географічним підґрунтям. Політик заявив, що Туреччина є країною, що має досить тісні відносини з Європою та впливову політичну еліту, але вона не є європейською країною. Політик додав, що столиця Туреччини не знаходиться в Європі, а 95 % її населення проживає за межами європейського континенту. Лідерами правих та центристських партій Франції досить часто приводяться культурні та релігійні аргументи, що можуть спровокувати «конфлікт цивілізацій» між ісламською та західною культурами та їхніми цінностями.

Підсумовуючи позицію Франції щодо вступу Туреччини до ЄС, можна сказати, що, її позиція по даному питанню є стабільно негативною, як серед громадян країни, так і серед представників політичної еліти. Але, деякі останні опитування надають більш оптимістичні перспективи можливого членства Туреччини в ЄС, так як все більше громадян заявляють, що вони погодяться на членство Туреччини в ЄС, якщо кандидат виконає усі необхідні вимоги [7, с. 16-30].

Уряд канцлера Ангели Меркель, що складається з двох найбільших партій Німеччини – Християнської Демократичної Партії (далі: ХДП) та Соціально-демократичної партія (далі: СДП), займає протилежні позиції щодо приєднання Туреччини до ЄС. Так, ХДП виступає за привілейоване партнерство Туреччини в ЄС, аргументуючи свою позицію наявністю розбіжностей в ідентичності обох сторін та необхідністю уповільнення процесу майбутнього розширення ЄС, надаючи пріоритет стабілізації європейської ідентичності та інститутам ЄС. ХДП в своїй оновленій програмі 2000 року, підкреслила необхідність вирішення питання кордонів Європи до того, як Європа досягне кордонів Ірану та Іраку. Ця позиція пояснюється страхом можливого конфлікту з арабським світом та не розглядає майбутнє членство Туреччини в ЄС в якості мосту або буферу між Європою та такими країнами як Ірак та Іран [8, с. 36-37]. Крім того, в своїй передвиборчій кампанії 2009 року, партія акцентує увагу на факті невиконання Туреччиною умов вступу до ЄС, серед яких забезпечення рівності прав людини, захист національних меншин або свобода релігії. СДП, навпаки, воліє бачити Туреччину в якості повноправного члена ЄС наполягаючи на тому, що членство Туреччини в ЄС зможе стабілізувати демократію в країні та спростовує аргументи щодо можливого «зіткнення цивілізацій». Партія підкреслює той факт, що Туреччина, яка заявила про свою прихильність до європейських цінностей, буде спроможною збудувати міст між іншими мусульманськими країнами, що відповідає інтересам як Німеччини, так і Європи [9, с. 38].

Зміст домовленості урядової коаліції Німеччини, що була досягнута в 2005 році, полягає в наступному: якщо ЄС не зможе прийняти будь-якого члена до своїх рядів та Туреччина покаже свою неспроможність у виконанні усіх вимог щодо майбутнього

членства, тоді вона повинна бути пов'язана з Європою настільки тісно в усіх сферах життя, наскільки це буде можливо, аби скористатися наданою їй можливістю розвивати відносини з ЄС в рамках привілейованого членства [10, с. 37].

Королівство Бельгія є державою-членом ЄС, що завжди підтримувала Туреччину в її прагненні вступити до ЄС. Протягом 2010 року Королівство Бельгії було одним з ключових гравців європейської політики, так як країна головує в ЄС.

Підтримка Бельгією майбутнього членства Туреччини в ЄС формується, виходячи з наступних причин:

1. Географічні причини та роль Туреччини у Європі та світі. В цьому плані Туреччина може виконувати функцію мосту між Європою та Близьким Сходом, навіть Центральною Азією. Очікується що Туреччина стане фактором стабільності в проблемному регіоні – бо вона як член НАТО з 1951 року, реально довела, що може бути надійним партнером в контексті співробітництва з міжнародними організаціями (географічний критерій та критерій вже розпочатого співробітництва в межах євроатлантичного співробітництва (колабораційний критерій) – Авт.).

2. Безпека в Європі. Інтеграція Туреччини в європейські інститути та політика Європейського Союзу розглядаються урядом Бельгії як найефективніший спосіб досягнення безпеки, протидії воєнним та фундаменталістським силам в Туреччині, з однієї сторони, та енергетичної безпеки для Європейського Союзу, з іншої (критерій безпеки – Авт.).

3. Забезпечення важелів для проведення реформ в Туреччині. Уряд Бельгії визнає необхідність проведення реформ в Туреччині, особливо в сфері прав людини, демократії та прав національних меншин (реформаторський критерій – Авт.) [11, с. 51-52].

Звичайно, позиція Бельгії виходить не лише з особистих інтересів забезпечення безпеки в регіоні, але також з рішучої віри в те, що співробітництво та існування спільних цінностей можуть стати суттєвими перевагами для співіснування бельгійського та турецького суспільств. Виходячи з того, що чимало людей турецького походження проживають в ряді країн Європейського Союзу, членство Туреччини в ЄС розглядається як логічний наступний крок. Уряд Бельгії, займаючи чітку позицію, вимагає не менш чіткі умови членства, що мають бути виконані країною-кандидатом, серед яких виконання Копенгагенських критеріїв (особливо в економічній та політичній сферах), врегулювання проблем з Кіпром, Грецією та ін.

Разом з тим, слід зазначити, що думка бельгійських політиків щодо вступу Туреччини до ЄС є неоднозначною. Так, націоналістичні партії країни займають негативну позицію стосовно членства Туреччини в ЄС. Основним аргументом проти є переконання в тому, що Туреччина не має культурного коріння в Європі. Чималу роль в такому ставленні відіграє конфліктна ситуація з Вірменією, не вирішене питання курдів та Кіпру, географічне положення Туреччини з її 97% території на азіатському континенті та стан ворожості, що існував між Туреччиною та європейським континентом протягом 700 років. Також висловлюється думка про те, що зі вступом Туреччини до ЄС, вона відіграватиме роль агента геополітичних інтересів США [12, с. 54-55].

Вважаємо, що коли питання щодо вступу Туреччини до ЄС стане активною та основною темою на порядку денному в інститутах ЄС, Бельгія, скоріше за все, лобюватиме інтереси Туреччини ніж уповільнюватиме даний процес.

Італія є однією з країн, що досить активно підтримує вступ Туреччини до ЄС. Уряд країни виступає за розширення ЄС, мотивуючи таку позицію з економічної точки зору та підвищення потенціалу Європи в світі. Але позиція уряду не відображає позицію населення. Незважаючи на те, що італійці менш опозиційно налаштовані щодо

вступу Туреччини до ЄС ніж інші європейські народи, їхні настрої залишаються досить скептичними, головним чином через релігійний фактор та ісламофобію [13, с. 58].

В 2007 році колишній міністр закордонних справ Італії Масімо Далема досить розгорнуто сформулював основні причини підтримки членства Туреччини в ЄС з боку уряду Італії:

1. Спільна «Середземноморська ідентичність» Італії та Туреччини та бажання перетягнути ЄС як «центр тяжіння» з центральної та східної до південної Європи (геополітичний фактор – Авт.).

2. Туреччина як «центр» між Балканами, Кавказом та Центральною Азією, особливо в тих питаннях, що стосуються транспортування енергетичних носіїв (енергетичний фактор – Авт.).

3. Туреччина є успішним прикладом поєднання Ісламу зі світськими, демократичними інститутами (секуляризаційний фактор – Авт.).

4. Вступ Туреччини до ЄС означатиме рішуче випробування для ЄС який вирішить, чи визначає Європа себе в якості «виключної» ідентичності або відкритого політичного проекту (космополітичний фактор – Авт.) [14, с. 60].

Праві правлячі партії Італійської Республіки акцентують увагу на наступних факторах:

1. Членство Туреччини як гарантія забезпечення стратегічного партнерства ЄС з США через НАТО (військово-стратегічний фактор – Авт.).

2. Туреччина як привабливий ринок для проведення торгівельної діяльності та ключовий економічний партнер Італії (економіко-торгівельний фактор – Авт.).

Крім того, ліві та праві партії керуються аргументом, що Туреччина зможе забезпечити міст до Середнього Сходу та мусульманського світу. Але, одночасно, керівництво партій наголошує, якщо переговори про вступ Туреччини до ЄС супроводжуватимуться серйозними політичними дискусіями та непорозумінням, то їхня позиція може змінитися [15, с. 61].

Проти членства Туреччини в ЄС виступає Північна Ліга (далі: ПЛ), аргументуючи свою позицію релігійними переконаннями, питаннями культури та ідентичності. Варто підкреслити, що ПЛ є однією з постійних ключових політичних сил сучасного уряду Італії, і саме вона постійно наголошує на необхідності проведення народного референдуму в країні, якщо Туреччина успішно завершить переговорний процес щодо вступу до ЄС. На останніх парламентських виборах ПЛ подвоїла свою підтримку з боку народу (з 5% в 2004 р. до 10,2% в 2009 р.) [16, с. 63].

Бажання Італії бачити Туреччину в якості повноправного члена ЄС пояснюється ще тим, що Туреччина, станом на 2008 рік, стала третім найкрупнішим торговим партнером Італії. Якщо прямі італійські інвестиції в 2006 році були оцінені на рівні 4,4 млрд. дол., то в 2008 році – показник виріс втричі. На сьогоднішній день, близько 700 італійських фірм та компаній інвестують в країну чи безпосередньо працюють в Туреччині [17, с. 65-66]. Такі двосторонні економічні інтереси пояснюють існування так званого «італійського економічного лобі», яке досить активно виступає за інтеграцію Туреччини до ЄС. На підтвердження такої політики слід пригадати підписання Італією та Туреччиною (22 травня 2008 року) «Середземноморського Плану» в м. Стамбулі, з метою створення інвестиційних можливостей в Єгипті, Лівії, Алжирі, Марокко та Тунісі [18, с. 67]. Але, деякі ділові кола Італії скептично налаштовані щодо повної інтеграції Туреччини до ЄС, особливо компанії, сфера діяльності яких охоплює сільськогосподарський сектор. Крім того, надання рівних можливостей італійським та турецьким сільськогосподарськими ринкам породжує деякі побоювання зі сторони Італії, що вступ Туреччини до ЄС негативно вплине на конкурентоспроможність Італії.

Тобто, Італія, за традицією, є однією з головних держав, що підтримують членство Туреччини в ЄС. Але, скептицизм виникає навіть серед тих політичних сил, що визнають економічні та геополітичні переваги вступу. Ділова еліта країни досить активно підтримує членство Туреччини, але представники деяких секторів економіки не приховують свого занепокоєння щодо можливої втрати конкурентоспроможності.

Королівство Іспанія – не тільки підтримує членство Туреччини в ЄС, а наводить досить чіткі аргументи, серед яких – геостратегічна цінність Туреччини, торгові зв'язки з міцною економікою, позитивний вплив на процес демократизації Туреччини. Крім того, позитивно оцінюється можливий вклад Туреччини в зміцнення Середземноморської вісі усередині ЄС, шляхом сприяння переміщення центру тяжіння ЄС на південь. Такі погляди відповідають європейській політиці Іспанії, яка завжди позиціонувала себе прибічником європейської інтеграції та підтримувала вступ нових країн-членів, навіть якщо це розширення не матиме одразу переваг для Іспанії.

За словами міністра закордонних справ Іспанії Мігеля Моратінос, основним аргументом підтримки процесу розширення ЄС є «політичні причини, тому що ми переконані, що розширення підсилить стабільність та безпеку на Європейському континенті; економічні причини – ми матимемо новий ринок з 80 млн. жителів з економічним ростом на досить високому рівні; етичні та моральні причини – в розширенні ЄС ми бачимо себе немов в дзеркалі, пригадуючи наш вступ до Європейського Союзу, після десятків років диктатури, коли членство допомогло нам консолідувати демократію та ринкову економіку» [19, с. 74-75]. Керівництво Соціалістичної Робочої Партії Іспанії також виступає за вступ Туреччини до ЄС. Наприклад, в 2007 році, Хуан Москосо Дель Прадо, депутат та член комітету по закордонним справам парламенту Іспанії підкреслив стратегічну цінність Анкари, закликав до підтримки демократичних реформ в країні та аргументував важливість вкладу Туреччини у Середземноморський Союз. В травні 2008 року, під час святкування Дня Європи, партія знову виразила свою підтримку щодо вступу Туреччини до ЄС, «коли вона виконає усі вимоги» [20, с.77].

Народна партія Іспанії (далі: НП), починаючи з 2004 року, є головною опозиційною партією країни. Протягом періоду її перебування при владі (1996-2004 рр.), партія виступала за поглиблення двосторонніх відносин з Туреччиною, а також за включення цієї країни до європейського інтеграційного проекту, за умови, що остання виконає усі критерії держави-кандидата на вступ до ЄС. Так, Фернандо Вілалонг, державний секретар Іспанії, в 1997 році заявив наступне: «Іспанія визнає прихильність Туреччини до Європи та вважає, що інтеграція країни є прагненням, сумісним як з проектом європейської інтеграції так і з законним прагненням Туреччини. Підтримка Іспанії ґрунтується на нашій концепції Європейського проекту, який змушує нас пам'ятати про відкритість процесу розширення, його прозорість та недискримінаційність. Більш того, доцільність початку процесу переговорів буде пов'язано з об'єктивними політичними економічними умовами кожного з кандидатів на вступ до ЄС» [21, с. 78-79].

Між тим, по деяким питанням Союз Соціалістичної Партії Іспанії та керівництво Партії Справедливості та Розвитку Туреччини не має підтримки серед консерваторів Іспанії. Так званий проект Союз Цивілізацій був підданий критиці, та лідер консерваторів з самого початку був скептично налаштований до даного Союзу і заявляв наступне: «це є нічим іншим як піснею сирени», що «нікому немає до того діла» та що він «не є належним засобом боротьби з радикальним ісламістським тероризмом» [22, с. 79].

Примітним є той факт, що на загальних виборах 2008 року, НП не включила питання вступу Туреччини до ЄС до своєї передвиборчої програми, а перед виборами

до Європарламенту 2009 року було заявлено, що партія підтримує сьогodнішню фазу процесу розширення, додавши, що ЄС також потрібно розглянути «інші можливі формули та рамки асоціації з Європейським Союзом» [23, с. 80]. Тобто, незважаючи на переважно традиційну підтримку Іспанії, спостерігаються зростаючі ознаки того, що позиція НП може стати більш скептичною. Такі настрої підтверджуються заявою відомого політика Іспанії, її колишнього прем'єр-міністра, Жозе Марія Азнара, який раніше наголошував на сприятливій позиції уряду Іспанії щодо членства Туреччини в ЄС, а зараз його погляди співпадають з позицією консерваторів, які ставлять під питання таке членство. Крім того, політик підкреслює, що партія не може ігнорувати курдське питання та «велику військову окупацію, яка наразі відбувається в турецькому Курдистані» [24, с. 81].

Незважаючи на те, що Іспанія залишається однією з країн, яка чітко висловлюється за вступ Туреччини до ЄС, останніми роками спостерігаються більш скептичні погляди по даному питанню. Консервативні політики виступають проти її членства, мотивуючи тим, що можливість поглинання ЄС нових членів є обмеженою, сумніваючись в «європейськості» Туреччини та пропонують альтернативне членство – привілейоване.

Деякі аналітики вважають, що Іспанія продовжуватиме підтримувати вступ Туреччини до ЄС до тих пір, поки правляча партія буде при владі та якщо уряд Туреччини втілить усі необхідні реформи. Якщо ж до влади прийде Народна Партія, її позиція залежатиме від того, хто буде відповідальним за європейську та міжнародну політику, так як усередині партії існують різні позиції щодо членства Туреччини в ЄС. Офіційна позиція також залежатиме від альянсу між новим урядом та європейськими лідерами та того, чи буде знаходитися питання членства Туреччини серед пріоритетних на їхньому порядку денному.

Щодо позиції Греції треба сказати, що в період з 2005 до 2009 років дві головні політичні партії, які традиційно представляють 70-75% електорату Греції, підтримують членство Туреччини в ЄС. Керівництво обох партій заявляє, що Копенгагенські критерії повинні бути виконані та є невід'ємними умовами для вступу Туреччини до ЄС, що означає: прийняття нормативно-правової бази ЄС, підписання Анкарського Протоколу, вирішення Кіпрської проблеми та захист прав грецької національної меншини. В зв'язку з цим, Греція вимагає від Туреччини «забезпечити незворотність процесу політичних реформ та їх втілення на практиці, особливо в питанні, що стосуються фундаментальних свобод та поваги прав людей, що включає питання всесвітнього патріархату та грецької національної меншості», а також «врегулювання сумнозвісного кордонного питання мирним шляхом» [25, с. 94].

Соціалістична партія (PASOK) також відкрила шлях до початку переговорів ЄС-Туреччина. Офіційна позиція партії полягає в наступному: «Туреччина може бути в Європейському Союзі за умови виконання європейських критеріїв, відповідності до дій міжнародного права, сприяння підписанню резолюції щодо Кіпрського питання та відкликання турецького війська з острова». Партія також пропонує нову, так звану Національну Стратегію Миру та Безпеки в регіоні та висловлюється за підписання «Пакту про Мир та Безпеку» з Туреччиною [26, с.95].

Менш чисельні партії країни скептичніше налаштовані щодо перспективи членства Туреччини в ЄС. Особливо Комуністична Партія Греції (КПГ), яка висловлюється проти та навіть відкидає ідею європейської інтеграції в цілому.

Коаліція Радикально Права Партія (SIRIZA) в своїй політичній програмі висловлює підтримку переговорів між Туреччиною та ЄС. Як і партія PASOK, вона виступає за діалог, що ґрунтується на міжнародному праві та очікує на позитивні дії з боку Туреччини щодо відміни принципу «casus belli» (привід до війни – лат.), надання

можливості вирішення питання щодо континентального шельфу на розсуд Міжнародного Суду та зниження воєнних витрат.

Партія радикальних правих (LAOS) займає більш націоналістичний політичний підхід щодо вступу Туреччини до ЄС та відкрито відхиляє таку можливість, якщо Туреччина не виконає політичні критерії та не сприятиме вирішенню кіпрського питання. Греція змогла переконати європейських партнерів в тому, що відносини між Туреччиною та Грецією, Туреччиною і Кіпром є європейськими, та такими, які Греція не в змозі вирішити самотужки.

Підтримка Грецією вступу Туреччини до ЄС ґрунтується на перспективі співпраці по внутрішньополітичним та економічним питанням та майбутніх дій Туреччини, як відповідального члена Європейського Співтовариства.

Тобто, можна зробити висновок, що політичні еліти Греції активно підтримують вступ Туреччини до ЄС, та це питання й досі залишається відкритим. Нещодавні зміни офіційного зовнішнього курсу Греції ознаменували собою докорінну зміну поглядів політичних еліт країни, які мають на меті забезпечення сприятливої атмосфери між двома країнами шляхом членства Туреччини в ЄС. З іншого боку, поточний аналіз чітко визначає що, народ Греції має скептичні погляди щодо членства Туреччини в ЄС. Крім того, ЗМІ Греції відкрито виражають невпевненість щодо Туреччини як Європейського Проекту. Враховуючи тенденції небажання народу Греції підтримувати членство Туреччини в ЄС та схоже ставлення ЗМІ країни, досягнути підтримку народних мас Греції по даному питанню буде складно. Таким чином, політичні еліти є фактично єдиним джерелом, що підтримують переговори між Європейським Союзом та Туреччиною.

Австрійська Республіка, як і Франція, вважається однією з найзапекліших опонентів вступу Туреччини до ЄС. Небажання Австрії бачити Туреччину членом ЄС пояснюється культурною відмінністю та тим, що Туреччина не є достатньо європейською державою. Крім того, позиція «проти» пояснюється навіть не самою Туреччиною, як можливого члена організації, а потенційною міграцією населення нової країни-члена до держав ЄС. Цікаво, що членство Туреччини в ЄС не знаходилося на порядку денному Австрії до моменту східного розширення Європейського Союзу в 2004 році. З одного боку, дебати щодо вступу Туреччини компенсують відсутність обговорень щодо останніх двох розширень ЄС, так як публічне обговорення вступу Румунії та Болгарії до ЄС просто не відбувалося в країні, незважаючи на те, що громадяни Австрії залишалися досить скептично налаштованими щодо останнього розширення. З іншого боку, вступ Туреччини до європейської спільноти породжує багато побоювань, невпевненості та упереджень, пов'язаних з переходом до багатокультурного суспільства, що невпинно зростає. В цьому контексті, інтеграція зростаючої кількості мусульманських суспільств в австрійську культуру, розглядається в якості найбільшого виклику, особливо в містах. Після терористичної атаки 11 вересня 2001 року в США, вступ Туреччини до ЄС почав асоціюватися з упередженнями, занепокоєнням та підозрою до радикального ісламу та мусульман. Так, в своїй кампанії, праві сили країни назвали Туреччину та турків – найбільшу групу мусульманських мігрантів в Австрії – представників ісламу, головною загрозою австрійській культурі. Австрійська партія свобода (далі: ПС) використала картинку Талібану та повністю вкритих чадрую жінок для мобілізації суспільства проти так званої «ісламської загрози». Керівництво партії також пригадало давні історичні події, що глибоко закарбувалися в пам'яті населення Австрії, змальовуючи «жахливих» середньовічних турків як одну з найважливіших історичних загроз для країни. Лідер цієї партії Х. С. Встраче в своїй передвиборчій кампанії 2006 року, використовуючи такі лозунги

як «Не буде Туреччини в ЄС» або «Дім, а не Іслам», продемонстрував несумісність ісламу та турків з Австрією та Європою [27, с. 118-119].

Головна опозиційна партія країни, Партія Соціальних Демократів, здійснювала тиск на коаліційний уряд Австрії, з метою протидії початку переговорів щодо вступу Туреччини до ЄС. З огляду на це, канцлер країни В. Шюссель намагається просувати концепцію «привілейованого членства» та після довгих дебатів за закритими дверима, політик заявив, що після завершення переговорів щодо вступу Туреччини до ЄС, в країні відбудеться референдум [28, с. 121]. Та низька підтримка цього питання, вважаємо, не означає неможливість зміни ситуації, особливо враховуючи зростаючий інтерес до Туреччині в соціальному, політичному, економічному та культурному напрямках. Крім того, враховуючи зростання обсягу торгівлі між двома країнами, ділові кола та компанії Австрії вважаються потенційними лобістами членства Туреччини в ЄС.

Висновки. Резюмуючи викладене вище, можна дійти наступних висновків:

- головним висновком є те, що на цей час не існує єдиної європейської думки стосовно членства Туреччини в Європейському Союзі. Так, Іспанія залишається однією з усіх європейських країн, що має досить чітку та однозначно позитивну позицію щодо вступу Туреччини до ЄС. Вона також є однією з держав-членів ЄС підтримка населення якої цього питання, за останні роки, значно зросла, тоді як більшість європейських країн демонструють спад в такій народній підтримці. Разом з повною підтримкою Іспанії відчувається певний рівень небажання прийняття нового члену до ЄС, особливо серед консервативних політиків та певних сегментів громадського сектору.

- в Німеччині спостерігається зростання негативного ставлення до членства Туреччини в ЄС, особливо в світлі зростаючої критики з боку Франції, яка розділена на ідеологічному підґрунті між правими та лівими партіями. Разом з Німеччиною та Францією, найменш сприятливу думку про Туреччину висловлює Австрія, для якої основним небажанням бачити Туреччину в якості країни-члена ЄС, є культурні та історичні питання ніж правові чи технічні. Однією з країн, що посилає конфліктні сигнали стосовно членства Туреччини в ЄС є Італія. Особливо категорично настроєним є народ даної країни, який протягом останніх років демонструє все більш скептичну позицію по даному питанню, що базується на релігійному підґрунті та можливій ісламофобії, яка може вплинути на «християнську суспільну думку».

- з прийняттям Лісабонського Договору ЄС 2009 року почала діяти нова правова система, ціль якої є створення більш ефективного та демократичного Європейського Союзу. Її втілення та боротьба з соціальними та економічними наслідками фінансової кризи є основними викликами для ЄС. Складність та важливість цих питань навряд чи поставить питання про подальше розширення ЄС на перші позиції порядку денного, але зміна бази Договору, на яку очікували ще з моменту східного розширення ЄС в 2004 році та надія на подолання наслідків економічної кризи, також можуть слугувати каталізатором для стимулювання дебатів щодо залучення Туреччини до ЄС.

Список використаної літератури

1. Sait Akşit, Özgem Şenyuva, Çiğdem Üstün. Turkey Watch EU Member States' Perceptions on Turkey's Accession to the EU [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://sinan.ces.metu.edu.tr/dosya/turkey_watch_en.pdf
2. Там само. - С. 32-45.
3. Там само. - С. 46-47.
4. Там само. - С. 58-73.
5. Там само. - С. 74-89.
6. Там само. - С. 118-133.
7. Там само. - С. 16-30.
8. Там само. - С. 36-37.

9. Там само. - С. 38.
10. Там само. - С. 37.
11. Там само. - С.51-52.
12. Там само. - С.54-55.
13. Там само. - С.58.
14. Там само. - С.60.
15. Там само. - С.61.
16. Там само. - С.63.
17. Там само. - С.65-66.
18. Там само. - С.67.
19. Там само. - С.74-75.
20. Там само. - С.77.
21. Там само. - С.78-79.
22. Там само. - С.79.
23. Там само. - С.80.
24. Там само. - С.81.
25. Там само. - С.94.
26. Там само. - С.95.
27. Там само. - С.118-119
28. Там само. - С.121.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2014 р.

E. R. Akhmedova

ASPIRATION TURKEY TO JOIN THE EUROPEAN UNION: POLITICAL AND LEGAL POSITION OF EU MEMBER STATES

This paper investigates the political and legal positions of the Member States of the European Union and their political parties on Turkey's accession to the EU.

The author notes that at present there is no single European opinion on Turkey's membership in the European Union. Thus, Spain is one of the all European countries, has a very clear and unambiguously positive attitude towards Turkey's accession to the EU. It is also one of the EU member states support a population this issue in recent years has significantly increased, while most European countries have such a decline in popular support. With the full support of Spain felt a degree of reluctance to adopt the new Member State of the EU, especially among conservative politicians and certain segments of the public sector.

It is shown that in Germany there is a growing negative attitude towards Turkey's membership in the EU, especially in light of growing criticism from France, which is divided into ideological grounds between rightist and leftist parties. Together with Germany and France, the least favorable opinion about Turkey expressed Austria, for which the basic reluctance to see Turkey as an EU member state, there are cultural and historical issues than legal or technical. One of the countries that send conflicting signals regarding Turkish membership is Italy. Especially strongly minded people of this country is that in recent years demonstrates the increasingly skeptical stance on this issue, based on religious grounds and the possible Islamophobia, which can affect the «Christian public opinion».

The author believes that the adoption of the Lisbon Treaty in 2009, when launched the new legal system, whose purpose is to create a more effective and democratic European Union, its implementation and the fight against social and economic effects of the financial crisis is a major challenge for the EU. The complexity and importance of these issues are unlikely to raise the issue of further enlargement of the EU for the first item of the agenda, but the change of the base of the Treaty, which were expecting more after the eastern enlargement of the EU in 2004 and hope to overcome the economic crisis, can also act as a catalyst to

stimulate debate on the involvement of Turkey to the EU.

Keywords: *Republic of Turkey, the European Union, the Member States of the European Union, the European Union's enlargement policy, accession of Turkey to the European Union.*

УДК 342.734-053.81(477)(043)

С. Х. Барегамян

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ У КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ

У статті розглядається сучасний стан забезпечення правового регулювання зайнятості та працевлаштування в Україні у контексті досвіду провідних країн світу.

Зазначено, що працевлаштування та зайнятість є інструментами найбільш повної реалізації конституційного права на працю, що має сформуватись не тільки на теоретичному рівні в українській науці конституційного та трудового права, але знайти практичне застосування. Працевлаштування є передумовою такого явища, як зайнятість, і гарантією останнього. Практичне вирішення проблем в цій сфері полягає у вирішенні державою завдання забезпечення підходящою роботою кожного, хто бажає працювати і тим самим здійсненні повної зайнятості населення.

Виконання державної політики зайнятості та організація працевлаштування покладені на Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, Державну службу зайнятості, Державну інспекцію України з питань праці, місцеві державні органи, органи місцевого самоврядування, громадські організації, суб'єктів підприємницької діяльності.

З метою вдосконалення засобів правового регулювання зайнятості та працевлаштування в Україні, досліджено зарубіжний досвід провідних держав в цій сфері.

Ключові слова: *правове регулювання, конституційне право на працю, зайнятість та працевлаштування, запобігання безробіттю, Державна служба зайнятості, державна політика зайнятості.*

Постановка проблеми. Проблеми правового регулювання зайнятості є досить актуальними в країнах з розвинутою економікою. Це зумовлено змінами в економічному середовищі, складністю становища на ринку праці, зростанням питомої ваги працівників найманої праці, змінами в їхній структурі, процесами трудової міграції. Основне навантаження в цій сфері покладається саме на державу: вона здійснює працевлаштування, професійне навчання і перенавчання, матеріальне забезпечення осіб, які цього потребують. Обов'язок держав у сфері зайнятості та працевлаштування полягає в тому, щоб здійснювати прогресивні економічні і соціальні реформи, забезпечувати повну участь свого народу в процесі і вигодах економічного розвитку, використати свої ресурси для надання всім можливостей користування наданими правами.

На сучасному етапі міждержавної інтеграції для України правове регулювання суспільних відносин в сфері зайнятості та запобігання безробіттю набуває першочергового значення, позаяк зайнятість населення віддзеркалює стан економіки країни. Надбання незалежності дало можливість демократизувати трудові відносини, але зміцнення інституту соціального діалогу відбувається занадто повільно. В